

Bachelorstudenters erfaringer med kvalitet i praksisstudier under koronapandemien

– en kvalitativ studie

Emilie Engan Bjørbu, Gro Røkholt og Ragnhild Flittie Onstad

Emilie Engan Bjørbu, OsloMet- Storbyuniversitetet, emilie.engan@gmail.com

Gro Røkholt, OsloMet – Storbyuniversitetet

Ragnhild Flittie Onstad, OsloMet- Storbyuniversitetet

Sammendrag

Koronapandemien aktualiserte utfordringer for gjennomføring av praksisstudier ved helse- og sosialfaglige profesjonsutdanninger på universiteter og høyskoler. Hensikten med denne studien er å undersøke hvilke erfaringer studenter ved helse- og sosialfaglige bachelorutdanninger har med kvalitet i praksisstudier, under koronapandemien. Formålet med studien er å bidra til bevissthet rundt koronapandemiens konsekvenser for studentene og praksisstudiene deres, samt gi innsikt i hvordan lignende situasjoner kan håndteres i fremtiden. Studien har en kvalitativ tilnærming med et beskrivende design. Totalt åtte studenter delte sine erfaringer gjennom digitale intervjuer på Zoom. Funnene viser at studentenes erfaringer varierer og særlig tre temaer var fremtredende i analysen: studentene opplevde utydelige forutsetninger for praksisstudiene, de opplevde å få en endret studiehverdag og de opplevde varierende oppnåelse av læringsutbytte.

Nøkkelord

Covid-19, digitale intervjuer, helse- og sosialfaglige profesjoner, kvalitativ studie, praksisstudier, studentveiledning

Fagfellevurdert artikkel

Introduksjon og bakgrunn

De siste årene har den pågående koronapandemien lagt betydelige begrensninger på aktiviteter og undervisning ved landets universiteter og høyskoler (Solberg et al., 2021). For å begrense spredningen av koronasmitte innførte Regjeringen i mars 2020, «de mest inngripende tiltakene i fredstid», som innebar blant annet fysisk nedstenging av høyere utdanningsinstitusjoner (Regjeringen, 2020). Utbruddet av koronapandemien gjorde det utfordrende for en del studenter å gjennomføre praksisstudiene sine som planlagt (Kunnskapsdepartementet, 2020). I mars 2020 innførte Regjeringen «Midlertidig forskrift om gjennomføring av utdanninger regulert av rammeplan mv. i forbindelse med utbruddet av Covid-19». Den midlertidige forskriften ga universitetene og høyskolene fleksibilitet til å finne gode løsninger for gjennomføring av undervisning og praksis. Hensikten var å sikre at flest mulig studenter fullførte studiet til normert tid (Kunnskapsdepartementet, 2020). Dette resulterte i alternative praksisopplegg som bestod av kortere klinisk praksis, digital veiledning og digitale moduler (Bendixen et al., 2021; Melby et al., 2020).

Helse- og sosialfaglige profesjonsutdanninger kvalifiserer til en spesifikk yrkesutøvelse (Christiansen, 2019). En sentral del av studieløpet til helse- og sosialfaglige profesjonsutdanninger er praksisstudier. «Formålet med praksisstudier er å styrke studentenes kunnskap om arbeidsfeltet og trene på reelle arbeidssituasjoner, og derigjennom forberede dem mest mulig for yrket» (Meld. St. 13 (2011-2012), s. 73). Læringsutbyttebeskrivelser for helse- og sosialfaglige utdanninger skal være i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, og består av både teoretiske kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse det forventes at studentene tilegner seg i løpet av studiet (Christiansen, 2019; Meld. St. 16 (2016-2017)). Et viktig mål med læringsutbyttebeskrivelser er at de skal stimulere til læringsaktiviteter og engasjement hos studentene.

Praksisstudiene reguleres av *Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialutdanninger*. Forskriften ble vedtatt i 2017 for å sikre et felles kunnskapsgrunnlag for alle helse- og sosialfaglige utdanninger (Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialutdanninger, 2017). Formålet var å innlemme det profesjonsspesifikke med generell velferdsfaglig kompetanse for å bedre ruste fremtidige profesjonsutøvere til arbeidslivet og håndtering av sammensatte sosiale- og helserelaterte utfordringer i samfunnet (Meld. St. 13 (2011-2012)). Praksisstudier forutsetter et gjensidig forpliktende samarbeid mellom universiteter, høyskoler og arbeidslivet (Meld. St. 16 (2016-2017)). Samarbeidet er hjemlet i § 3. Praksisstudier i forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger (Meld. St. 16 (2016-2017)). Videre fremgår det at utdanningsinstitusjonene har ansvar for å sørge for at praksisstedet kan tilby kompetente veiledere, og praksisstedet har ansvar for den daglige veiledningen og oppfølgingen av studentene. «De nye forskriftene skal sammen med nasjonale retningslinjer for den

enkelte utdanning definere de nasjonale rammene for helse- og sosialfagutdanningene» (Herberg & Jóhannesdóttir, 2018, s. 23). Videre i denne studien vil det skilles mellom lærerveileder og praksisveileder. Lærerveileder defineres som kontaktpersonen fra studiestedet som er bindeleddet mellom studiestedet og praksisstedet. Lærerveileder bidrar i faglige spørsmål og problemstillinger og lærerveileder har ansvar for midt- og sluttvurdering av studentenes praksisstudier. Praksisveileder forstås som den som er ansvarlig for daglig oppfølging og veiledning av studentene på praksisstedet.

Å studere kvalitet i praksisstudier er komplekst (Helseth et al., 2019). Forskningen knyttes ofte til samspillet mellom utdanninger, arbeidslivet, praksisfeltet og forventninger fra myndighetenes side (Herberg & Jóhannesdóttir, 2018). En av de viktigste faktorene som nevnes for å sikre kvalitet i praksisstudier er veiledning og praksisveilederens rolle (Christiansen, 2019; Johannesen et al., 2018; Tveiten, 2019b; Universitets- og høyskolerådet, 2016).

Ifølge Tveiten og Boge (2014) er veiledning en aktiv læringsform som kan bidra til igangsetting av empowermentprosesser hos studentene. Studier gjort på studentenes erfaringer med praksisstudier viser at refleksjon, samarbeid, omsorg, og faglig- og personlig utvikling var sentrale kvalitetsindikatorer (Johannesen et al., 2018). Damsgaard (2019) sin studie viser at studentenes studielivskvalitet avhenger av om de opplever struktur og sammenheng i utdanningen, om de mestrer ferdigheter i praksis, og om læringsaktivitetene åpner for dialog og refleksjon. Praksisveiledere beskriver veiledningen som en opplevelse av å stå i et spenningsfelt mellom studentenes forventninger og arbeidsplassens krav (Onstad et al., 2018). De vektlegger også utfordringer knyttet til planlegging og gjennomføringen av veiledningen, samt studentenes egen læring og kompetanse (Haukland et al., 2018; Onstad et al., 2018). Flere studier indikerer at kommunikasjon og samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og praksisstedene er en vedvarende utfordring ved kvaliteten på gjennomføringen av praksisstudier (Finstad & Christiansen, 2019; Haukland et al., 2018; Helseth et al., 2019; Universitets- og høyskolerådet, 2016).

Totalt sett er det foreløpig lite forskning på hvordan koronapandemien har påvirket kvaliteten på praksisstudiene, og få kvalitative studier. Første litteratursøk ble foretatt våren 2021 som resulterte i få studier. Det ble foretatt et oppdatert litteratursøk i november 2022. I søket ble engelske synonymer som *student placement*, *clinical placement*, *health professions*, *pandemic* og *covid-19* anvendt. Litteratursøket ble avgrenset til studier fra 2020-2022, da dette var årene for koronapandemien. Det ble funnet fire aktuelle studier som belyste aspekter ved problemstillingen i denne studien (Dziurka et al., 2022; Godbold et al., 2022; Kuliukas et al., 2021; Susmarini et al., 2022). Tre av studiene omfatter sykepleierstudenter og en jordmorstudenter. Vi mener funnene er overførbare til

denne studiens utvalg, da det er mange likhetstrekk ved praksisstudier for alle helse – og sosialfagutdanningene og koronapandemiens påvirkning av praksisstudiene.

Studien til Godbold et al., 2022 tar for seg sykepleierstudenters erfaringer med å være en del av arbeidsstyrken mot Covid-19, på lik linje med andre helsefagarbeidere under koronapandemien. Funnene viser at studentene ble stående i en rollekonflikt mellom student- og ansattrollen, og fikk mindre oppfølging fra veileder på praksisplassen. Kuliukas et al., 2021 har undersøkt jordmor-studenters erfaringer med praksisstudier under koronapandemien. Funnene viser at studentene erfarte varierende kommunikasjonen mellom studiested og praksissted og at digital oppfølging begrenset deres læringsutbytte. Studien til Susmarini et al., 2022 tar for seg sykepleierstudenters erfaringer med kliniske praksisstudier under koronapandemien. Funnene viser at studentenes manglende praksiserfaring resulterte i økt bekymring for fremtidige yrkesutøvelse og rolle som fremtidige yrkesutøvere. I studien til Dziurka et al., 2022 rettes søkelyset mot sykepleierstudenters praksiserfaringer under koronapandemien. Funnene i denne studien viser at studentene erfarte et gap mellom teori og praksis, da gjennomføringen av praksisstudiene ble begrenset grunnet smitteverntiltak og lock-down. I diskusjonen blir egne funn understøttet med resultater fra de overnevnte studiene.

Hensikten med denne studien er å undersøke hvilke erfaringer studenter har med kvalitet i praksisstudier under koronapandemien. Studiens formål er at funnene kan bidra til økt bevissthet rundt koronapandemiens konsekvenser for studentene og praksisstudienes deres, samt gi innsikt i hvordan lignende situasjoner kan håndteres i fremtiden.

På bakgrunn av dette er problemstillingen:

Hvilke erfaringer har bachelorstudenter ved helse- og sosialfaglige utdanninger med kvalitet i praksisstudier under koronapandemien?

Metode

Design

Studien har et beskrivende design med kvalitative intervjuer som datainnsamlingsmetode. Ifølge Kvale og Brinkmann (2018) er et mål med kvalitative intervjuer å få frem betydningen av folks erfaringer gjennom deres opplevelser av verden. Metoden er egnet for å få innsikt i studentenes erfaringer med praksisstudier.

Rekruttering og utvalg

Utvalget i studien består av studenter fra helse- og sosialfaglige bachelorutdanninger fra tre universiteter og høyskoler i Norge. Deltakerne ble rekruttert i to omganger. Først ble informasjon om studien sendt til aktuelle

studieledere ved de utvalgte universiteter og høyskoler. Deretter ble snøballmetoden benyttet ved at førsteforfatter tok kontakt med bekjente innenfor fagfeltet, og etterspurte aktuelle studenter som kunne kontaktes (Johannesen et al., 2016). Inklusjonskriteriene for deltakelse var studenter på helse- og sosialfaglige bachelorutdanninger som enten hadde påbegynt praksisstudiene sine eller skulle begynne praksisstudiene våren 2020. Eksklusjonskriteriene var studenter på andre bachelorutdanninger, og som hadde fullført praksisstudiene før våren 2020. Førstekontakten ble etablert ved at interesserte deltakere tok kontakt med førsteforfatter på e-post. Deretter ble detaljert informasjon om studien sendt på e-post, og tidspunkt for intervju avtalt. Det endelige utvalget består av åtte studenter, der tre er sosionomstudenter, tre vernepleierstudenter, en sykepleierstudent og en barnevernspedagogstudent. Begge kjønn er representert.

Datainnsamling

Perioden for datainnsamling var preget av strenge koronarestriksjoner. Planen om å gjennomføre fysiske fokusgrupper ble derfor erstattet med digitale individuelle intervjuer på Zoom. Intervjuene ble gjennomført av førsteforfatter i perioden februar- april 2021. Totalt åtte intervjuer ble gjennomført og hadde en varighet på ca. 60-90 min. Hvert intervju startet med en kort introduksjon av studiens problemstilling, hensikt og formål. Det ble forklart eksplisitt at hovedfokuset var studentenes erfaringer, og førsteforfatter vektla at det skulle være et trygt rom for samtale. I avslutningsfasen av intervjuet var det åpent for tilbakemelding til førsteforfatter og studentenes egne refleksjoner rundt deltakelse i studien. Dette kan anses som en form for brukermedvirkning, ved at forsker inviterer deltaker til å dele av sine erfaringer og bidra til felles refleksjon (Tveiten, 2019a). Videoopptak i Zoom ble tatt etter samtykke fra studentene. Videofilen ble lagret på kryptert minnepenn, deretter ble lydfilen skilt fra videofilen, og videofilen slettet. Kun lydfilen ble brukt i det videre arbeidet. Lydfilene ble transkribert og anonymisert fortløpende etter hvert intervju, og deretter slettet.

Det ble utformet en tematisk intervjuguide som bestod av temaene: praksisstudier under koronapandemien, samarbeid med studiested og/eller praksissted og kvalitet i praksisstudier. Intervjuguiden ble testet ut i et pilotintervju med to studenter. Erfaringene fra pilotintervjuet førte til endringer i rekkefølgen på spørsmålene, samt justering i noen av oppfølgingsspørsmålene.

Dataanalyse

Analysen er inspirert av Malterud (2017) sin tilnærming for systematisk tekstkondensering. Analysen bestod av følgende fire trinn: 1) få et helhetsinntrykk, 2) identifisere meningsbærende enheter, 3) abstrahere innholdet i de enkelte meningsbærende enhetene, 4) sammenfatte betydningen (Malterud, 2017). Analysens første trinn bestod av naiv lesning av hele tekstmaterialet. Hensikten med dette er å skape et helhetsinntrykk, og legge egen forforståelse til side

(Malterud, 2017). Foreløpige temaer ble notert. I andre trinn ble tekst som kunne anses som relevant for studiens problemstilling skilt ut, og meningsbærende enheter ble identifisert. Resten av tekstmaterialet ble foreløpig lagt til side. De meningsbærende enhetene ble systematisert og kodet. I trinn tre ble hver kodegruppe abstrahert i undertemaer. Det endelige resultatet består av fem undertemaer, og tre hovedtemaer. I analysens fjerde og siste trinn, ble funnene videre tolket i lys av eksisterende forskning og teori som presenteres under diskusjonskapittelet. Eksempel fra analyseprosessen er illustrert i tabell 1.

Tabell 1. Eksempel fra analyseprosessen

Trinn 2. Meningsbærende enheter	Trinn 3. Abstrahere	Trinn 4. Sammenfatning
<p>«Når vi tenker sånn på det. Vi har bare blitt hivd rundt og vi skal fikse de 150 timene selv, og vi skal fikse praksis, og vi skal fikse å leve og bo samtidig»</p> <p>«Andre studenter med praksis i samme kommune som meg sa at de ikke hadde fått beskjed om å ta test, og de på praksisplassen min var usikker på om jeg egentlig trengte det»</p>	<p>Ansvar for å skaffe praksissted og tolke smitteverntiltak</p>	<p>Utydelige forutsetninger for praksisstudier under koronapandemien</p>

Forskningsetiske hensyn

Studien ble utformet og gjennomført i samsvar med Helsinki-deklarasjonen (World Medical Association, 2018). Studien er godkjent av SIKT (tidligere NSD) med prosjektnummer 971432. Informasjonsskriv om studien ble sendt til de aktuelle utdanningsinstitusjonene. Deltakerne fikk tilsendt skriftlig informasjons- og samtykkeskriv før intervjuene, samt brukerveiledning til Zoom. Elektronisk signert samtykkeskjema til opptak av lyd og bilde ble lagret på kryptert minnepenn. Intervjuene ble gjennomført i henhold til utdanningsinstitusjonens rutiner for bruk av Zoom i forskningsintervjuer (OsloMet, 2021).

Studentene ble opplyst om frivillig informert samtykke og deres mulighet til å trekke seg fra studien når som helst i forskningsprosessen. Ved intervjuets oppstart ble det gjort klart at førsteforfatter har taushetsplikt og at datamaterialet ville anonymiseres. Data ble lagret på kryptert minnepenn og oppbevart i et låst skap som kun førsteforfatter hadde tilgang til. I transkripsjonsprosessen ble deltakerne anonymisert slik at ingen personidentifiserende data framkom.

Funn

Dataanalysen resulterte i tre hovedtemaer: utydelige forutsetninger for praksisstudier under koronapandemien, endret studiehverdag, og varierende oppnåelse av læringsutbytte. Oversikt over undertemaer og hovedtemaer presenteres i tabell 2. Funnene blir presentert under hvert hovedtema med et utvalg sitater som beskriver studentenes erfaringer. Sitatene som er valgt ut representerer utvalg fra flere av intervjuene for å få frem bredde i materialet og benevnes med S1-S7. Studentene omtales som hen i kapitlene om funn og diskusjon.

Tabell 2. Oversikt over undertema og hovedtema

Undertema	Hovedtema
<ul style="list-style-type: none"> - Ansvar for å skaffe praksissted og tolke smitteverntiltak - Utydelig studentrolle 	Utydelige forutsetninger for praksisstudier under koronapandemien
<ul style="list-style-type: none"> - Digital oppfølging - Savnet av å ha en praksisveileder 	Endret studiehverdag
<ul style="list-style-type: none"> - <u>Manglende erfaring med yrkesspesifikke og praktiske ferdigheter</u> - Begrensede muligheter til å etablere og utvikle relasjoner med brukere og kollegaer 	Variierende oppnåelse av læringsutbytte

Utydelige forutsetninger for praksisstudier under koronapandemien

Studentenes praksisstudier har vært preget av alternative praksisopplegg og koronarestriksjoner. Studentene opplevde å bli overlatt til seg selv for å finne praksissted, tolke smitteverntiltak og løse situasjonen ut ifra egne forutsetninger.

Ansvar for å skaffe praksissted og tolke smitteverntiltak

Flere av studentene fortalte at de som følge av koronarestriksjonene enten ble tatt ut av praksisstedet sitt eller fikk en alternativ praksisperiode. Den alternative praksisen innebar et krav om å jobbe minst 150 timer på en relevant arbeidsplass for å at praksisstudiene kunne godkjennes. Et fåtall av studentene fikk fortsette på sitt daværende praksissted. Resten av studentene erfarte at de fikk ansvar for å skaffe seg nytt praksissted på egenhånd. En student beskrev situasjonen slik: «Vi har bare blitt hivd rundt og vi skal fikse de 150 timene selv, og vi skal fikse praksis, og vi skal fikse og leve og bo samtidig» (S1).

Studentene savnet bedre kommunikasjon med studiestedene og tydeligere retningslinjer knyttet til smitteverntiltak. De fleste studentene måtte forholde seg til smitteverntiltak på praksisstedet, men reglene og tiltakene var ulike. Noen av studentene beskrev at det var lav terskel for å være hjemme ved mistanke om koronasymptomer, og at studiestedet ga studentene forsikring om at ingen skulle få «koronarelatert fravær». En student fortalte hvordan hen og veileder ble overlatt til seg selv for å tolke smitteverntiltakene «*Andre studenter med praksis i samme kommune som meg sa at de ikke hadde fått beskjed om å ta test, og de på praksisplassen min var usikker på om jeg egentlig trengte det*» (S6). Til tross for at studentene savnet jevnligere dialog med studiestedene, hadde de forståelse for situasjonen og klandret ikke studiestedene eller lærerveilederne.

Utydelig studentrolle

Flere studenter fortalte at de gjennomførte arbeidspraksis på egen arbeidsplass. Dette innebar at de var på jobb som en lønnet ansatt, men fikk det godkjent som en gjennomført praksisperiode. En student fortalte hvordan rollekonflikt kunne oppstå når kollegaene ikke klarte å skille mellom når hen var student og vanlig ansatt. «*Det ble litt vanskelig når jeg egentlig skulle følge hen sykepleieren hele dagen, også spør folk meg om jeg kan bidra i stell eller gjøre arbeidsoppgaver jeg vanligvis gjør*» (S2). Ved å være i praksis på egen arbeidsplass ble studentene ansett som kollegaer, og fikk derfor ikke den tydelige «studentrollen» som de forventet å ha i løpet av praksisperioden. Flere studenter nevnte også at de var usikre på hvor mye ansvar og initiativ praksisstedet forventet at de skulle ta.

Endret studiehverdag

Studentene beskrev en ny og digital studiehverdag. Fysiske veiledningstimer, undervisning og samlinger ble erstattet med digitale møter. Erfaringene med oppfølging og veiledning varierte og studentene fremhevet savnet av å ha en praksisveileder å forholde seg til underveis i praksisstudiene.

Digital oppfølging

Studentene beskrev at mesteparten av veiledningen fra både lærerveileder og praksisveileder foregikk digitalt. Grunnet smitteverntiltak hadde ikke lærerveileder mulighet til å besøke studentene fysisk på deres praksissted. En student fortalte om en midtveis evaluering som ble gjennomført digitalt. «*Sånn som situasjonen er nå så får jo ikke veilederne ... eller lærerne fra skolene våre komme opp i avdelingen og ha samtaler med oss og veileder*» (S2). Studentene påpekte utfordringer med digital veiledning og oppfølging og understrekte savnet av fysiske møter ved studiestedene for faglige diskusjoner og sosiale sammenkomster. På grunn av restriksjonene tilbragte studentene mesteparten av dagen på hybelen og de fortalte at det var vanskelig å skille mellom skole og fritid. En student forklarte det slik: «*Tror det skyldes blant annet at jeg tilbringer såpass mye tid på rommet her, at jeg klarer ikke å omsette meg til en modus for læring og følge med*» (S3). Studentene

beskrev at det var enkelt å miste konsentrasjonen under digitale samlinger, da det stimulerte til lite deltakelse og mindre interaksjon mellom studentene og lærerveileder/praksisveileder.

Savnet av å ha en praksisveileder

Studentene beskrev ulik grad av veiledning og oppfølging fra praksisveileder. Noen studenter beskrev et godt og nyttig samarbeid med praksisveileder, mens andre savnet praksisveileder å forholde seg til. En student beskrev savnet etter å ha en praksisveileder for faglig utvikling: «*Veilederen kan fortelle meg hva jeg gjør bra, og hva jeg gjør dårlig. Med en veileder i praksis ville jeg antakelig hatt mer mulighet til å jobbe med vernepleiefaglige ting*» (S3). De som hadde en praksisveileder, beskrev at det følte «trygt og godt». En student uttrykte det slik: «*... praksisveileder var en inspirasjon til hvordan jeg selv ønsket å være som fremtidig yrkesutøver*» (S7). Alle studentene uttrykte betydningen av godt samarbeid med praksisveileder som en viktig kvalitetsindikator for praksisstudiene.

Variierende oppnåelse av læringsutbytte

Læringsutbyttet hos studentene varierte. Mange beskrev at de fikk mindre erfaring med yrkesspesifikke og praktiske ferdigheter. Smitterestriksjonene medførte en begrenset mulighet for å etablere og utvikle relasjoner til brukere og kollegaer.

Manglende erfaring med yrkesspesifikke og praktiske ferdigheter

Som en konsekvens av smitterestriksjoner og stengte studie- og praksissteder fikk ikke studentene øvd på yrkesspesifikke og praktiske ferdigheter. En sykepleierstudent beskrev: «*Vi måtte øve på å sette venflon på en dukkearm, siden vi ikke grunnet koronarestriksjoner hadde mulighet til å gjøre det på hverandre*» (S2). En annen student savnet mer øvelse i atferdsanalyse og praktiske oppgaver sammen med brukerne og uttrykte det slik: «*Jeg føler jeg er mindre rustet ... Til å gå ut og utøve mitt faglige skjønn og den faglige utøvelsen, enn hvis jeg hadde hatt praksis slik det skulle vært*» (S3). Flere andre studenter beskrev savnet etter å tilegne seg tilstrekkelig sosialfaglig kompetanse. En annen student fikk muligheten til å ha «hjemmekontor», og mistet dermed muligheten til å være med veileder ute i praksisfeltet. En student ble sendt hjem fra praksisstedet før hen rakk å ha egne samtaler med brukerne, og mistet muligheten til å trene på selvstendighet i utøvelse av faget. Som kompensasjon fikk hen noen skriftlige oppgaver og beskrev det slik:

«Det var ikke noe som kunne leve opp til det jeg hadde gjort på praksisstedet. Det var bare ti spørsmål. Det var ikke veldig gjennomtenkt, det skjedde bare på dagen ... og jeg visste at de oppgavene ikke kunne erstatte seks uker med praksis, og at praksisperioden ikke ville bli godkjent» (S4).

Begrensede muligheter til å etablere og utvikle relasjoner med brukere og kollegaer

Noen studenter beskrev begrensede muligheter til å etablere og utvikle relasjoner med brukere og kollegaer. En vernepleierstudent fortalte om en opplevd avstand mellom hen og en blind bruker. Avstanden oppstod fordi studenten, grunnet smittevern hensyn ikke kunne være fysisk nær brukeren. Hen uttrykte det slik: «*Det eneste den personen hadde av informasjon fra meg, var jo en stemme. Hen kunne ikke se meg, ikke sant. Hen kunne ikke se noen. Følte det ble en sånn avstand der*» (S6). Studenten beskrev hvordan denne avstanden utfordret hen til å tenke annerledes om kommunikasjon og etablering av relasjoner. Studenten uttrykte at hen var mer bevisst betydningen av positive tilbakemeldinger i en tid med pandemi, slik at bruker kunne oppleve mestringfølelse.

Flere studenter beskrev savnet av inkludering og fellesskapsfølelse i faglige møter med praksisveileder og andre kollegaer. En student fortalte hvordan de ble ekskludert fra det sosiale fellesskapet på grunn av smitteverntiltak: «*Alle studentene måtte ned i kantinen å spise. Vi fikk ikke lov å spise oppe i avdelingen sammen med de andre ansatte. De skyldte på korona. At man ikke kunne være mange samla*» (S2).

Diskusjon

Hensikten med denne studien er å undersøke studentenes erfaringer med kvalitet i praksisstudier under koronapandemien. Hovedfunnene viser at studentene har fått mye egenansvar, hatt lite kontakt med praksisveileder, lærerveileder og medstudenter samt at oppnådd læringsutbytte har variert. I det følgende kapittelet drøftes studiens funn i lys av relevant forskning og teori.

Utydelige forutsetninger for praksisstudier under koronapandemien

Funnene belyser utfordringer knyttet til planlegging og gjennomføring av praksisstudier under koronapandemien. Forutsetningene for praksisstudiene var utydelige fordi retningslinjer for praksisstudier og smittevernstiltak var i stadig endring. Noen praksissteder ble stengt for studentene og førte til at studentene selv måtte finne nytt praksissted eller gjennomføre et alternativ til praksis. Hele perioden med pandemi var preget av redusert praksistid og alternativer til praksisstudier. Studentene opplevde å bli overlatt til seg selv med varierende oppfølging og veiledning fra praksissted og/eller studiested. At studentene opplevde ulik fortolkning av smittevernstiltak på praksisstedet skapte usikkerhet. De måtte på egenhånd eller i samarbeid med veileder fortolke hva som var gjeldende smittevernstiltak noe som kunne bidra til en redusert mulighet for å gjennomføre praksisstudiene. Studentenes opplevelse av å stå alene i en praksissituasjon med mangelfull oppfølging og kommunikasjon med studiested og/eller praksissted støttes av funn fra andre studier (Godbold et al., 2021; Kuliukas et al., 2021; Stensrud et al., 2021).

Videre funn i denne studien antyder at studentene hadde vilje til å finne alterantive løsninger til tross for at de befant seg i en krevende situasjon. Studentene mobiliserte egne mestringsressurser gjennom å oppsøke nødvendig informasjon og finne sosial støtte i venner, familie og medstudenter. Denne evnen til å mobilisere egne mestringsressurser støttes av funn i studien til Susmarini et al., (2022) som fremhever at en styrke hos studentene under pandemien har vært deres evne til « *coping* » og håndtering av ulike situasjoner. Ved å gjennomføre praksisstudier under en pandemi har de erfart å jobbe under press, håndtere uforutsette hendelser og hvordan ivareta seg selv og egen helse. Tidligere studier har etterlyst at studentene tar ansvar for egen læringsprosess underveis i praksisstudiene (Haukland et al., 2018; Hegerstrøm, 2019; Onstad et al., 2018). Studentene viste at de under pandemien hadde evne til omstilling noe som er en styrke i helse- og sosialsektoren (Meld. St. 19 (2018-2019); Meld. St. 16 (2020- 2021)). Denne evnen til omstilling bidro også til at de fleste studentene fikk godkjent praksisstudiene.

Funn i denne studien viser at det kan være utfordrende å gjennomføre praksisstudier på egen arbeidsplass fordi det oppstod konflikt mellom rollen som student og ansatt. Når de var i studentrollen, ble de usikre på hvor mye ansvar de kunne ta, om de skulle være «student» og hvilke forventninger andre kollegaer hadde til dem. Disse utfordringene belyses også i studien til Godbold et al., (2021) hvor rollen som sykepleierstudent ble utfordret når de fikk tilbud om å være en del av arbeidsstyrken mot Covid-19 på lik linje med andre helsefagarbeidere. Det tar tid å venne seg til rollen som student og de rakk ikke å bli trygge i studentrollen. Ekman et al., (2019) understreker at studentene har behov for en tydelig rolle- og forventningsavklaring i starten av praksisstudiene for at de skal føle seg trygge i studentrollen. Funn i denne studien kan tyde på at slik rolle- og forventningsavklaring ikke ble gjennomført, da flere studenter opplevde rollekonflikt mellom student- og ansattrollen i praksisstudiene.

Solberg et al. (2021) fremhever at det også har vært utfordrende for utdanningsinstitusjonene å forholde seg til lokale forskrifter, og samtidig tolke smitteverntiltak opp mot egen institusjon. Situasjonen har ført til mye usikkerhet hos ansatte på studiestedene, og de føler valget har stått mellom å skape forutsigbarhet ved å stramme inn tiltakene, eller tåle uforutsigbarhet og lette opp tiltakene etter hvert (Solberg et al., 2021). De ansattes usikkerhet ser ut til å gjenspeiles i studentens ønske om en kontinuerlig dialog med studiestedene. Disse funnene kan tyde på at både studenter og ansatte har opplevd å være under ekstra press, og fått ekstra ansvar som en følge av koronapandemien.

Endret studiehverdag

Studentene måtte forholde seg til en endret studie- og praksishverdag hvor digitale plattformer erstattet fysiske møter, veiledning og oppfølging. Koronarestriksjoner satte begrensninger for lærerveilederes besøk på praksisstedene. Studentene savnet de fysiske møtepunktene med lærerveileder og det sosiale fellesskapet med

medstudenter. Samhandling på digitale plattformer stimulerte ikke til like aktiv deltakelse som fysiske møter og det var lettere å miste konsentrasjonen underveis. Savn av fysisk tilstedeværelse og samhandling kan sees i sammenheng med et sosiokulturelt læringssyn, der læring skjer i et komplekst samspill mellom individ og samfunn, og må forstås utfra situasjonen læringen foregår i (Dysthe, 2001; Solvoll & Heggen, 2003). Mangel på denne muligheten til å lære sammen med andre støttes av funn i studiene til Dziurka et al. (2022), Susmarin et al. (2022) og Solberg et al. (2021) der studentene opplevde lite interaksjon og erfaringsutveksling på digitale samlinger og møter. Funnene i denne studien viser at oppfølgingen fra praksisveileder varierte og mange studenter hadde ikke praksisveileder. I starten av pandemien ble det utarbeidet en veileder for praksisstudier som presiserte at studentene ikke hadde krav på praksisveiledning utenom planlagt kollegaveiledning på praksisstedet for å lette arbeidsbelastningen for de ansatte (Helse Sør-Øst, 2020). Det økte presset på helsetjenestene under pandemien, kan ha bidratt til en synliggjøring av allerede eksisterende utfordringer ved oppfølging av studenter i praksis, knyttet til mangel på tid, ressurser og planlegging (Haugan et al., 2012; Kårstein & Caspersen, 2014; Onstad et al., 2018; Universitets- og høyskolerådet, 2016; Uppsata et al., 2019).

Studentene som hadde praksisveileder, opplevde et godt samarbeid preget av omsorg og støtte. Praksisveileder har en viktig rolle, ved å sørge for at veiledningen de gir bidrar til studentenes læringsprosess, deres profesjonelle utvikling samt evne til kritiske og etiske refleksjoner (Herberg & Jóhannesdóttir, 2018; Ekman et al., 2019; Tveiten, 2019b). Betydningen av relasjonen mellom student og praksisveileder som forutsetning for studentenes trivsel og læring støttes også av funn i studiene til (Dziurka et al., 2022; Ekman et al., 2019; Haugan et al., 2012; Johannesen et al., 2018). Begrensede ressurser på praksisstedene under koronapandemien kan ha bidratt til at studentene ikke fikk den veiledningen de vanligvis har krav på i en praksis som ikke er preget av pandemi. I tillegg kan praksisveilederens kompetanse ha variert da det ikke er et krav om at de må inneha formell veiledningskompetanse (Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger, 2017; Johannesen et al., 2018).

Variierende oppnåelse av læringsutbytte

Sett i forhold til læringsutbyttet som omhandler yrkesspesifikke og praktiske ferdigheter viser funn at studentene hadde forventninger om å utvikle seg faglig og personlig i løpet av praksisstudiene. De opplevde derimot at utviklingen ble begrenset når de ikke fikk delta i nok praksissituasjoner. Dette støttes av funn i studien til Susmarini et al., (2022) der studentene erfarte at det ikke var mulig å oppnå alle læringsutbyttene når de ikke fikk nok øvelse i praktiske situasjoner og samt at det ikke var nok ressurser til oppfølging. Videre fant de i denne studien at det ble et tydeligere gap mellom teori og praksis og at studentene ikke oppnådde læringsutbyttene knyttet til yrkesspesifikke- og praktiske ferdigheter. Herberg og

Jóhannesdóttir (2018) vektlegger at praksisstudiene skal være en arena for å prøve seg frem. Deltakelse i praksisnære situasjoner blir dermed en viktig forutsetning for læring. Dette støttes av Antonovskys teori om salutogenese hvor opplevelse av sammenheng og mening er en viktig forutsetning for læring og mestring (Antonovsky, 1987/2012). Mening handler om hvorvidt en situasjon oppleves som begripelig og håndterbar. Praksisstudier kan være eksempel på en slik situasjon. Når studentene fikk begrensede muligheter til å delta i praksisnære situasjoner kan det tenkes at studentenes opplevelse av sammenheng og mening ble redusert (Antonovsky, 1987/2012). Ifølge Levin (2015) må studentene gjøre seg egne erfaringer for å kunne integrere ferdigheter og teoretisk kunnskap i praksis. Erfaringene og ferdighetene gir studentene redskaper til å kunne forstå sosiale problemer, interaksjon mellom mennesker og mellommenneskelige relasjoner (Levin, 2015).

Flere av studentene hadde personlige mål om å utvikle kommunikasjons- og relasjonskompetanse i praksisstudiene. I helse- og sosialfaglig praksis møter studenter ofte mennesker som står i utfordrende livssituasjoner med sammensatte og følelsesmessige utfordringer (Killén, 2017; Thomassen, 2020). Utviklingen av relasjonelle ferdigheter forutsetter at en står i relasjon til, og deltar i dialog med andre (Aas, 2007). Muligheten til å etablere og utvikle relasjoner med brukere ble begrenset når samhandlingen var preget av smittevern og fysisk avstand. Funn fra flere andre studier problematiserer den fysiske avstanden som oppstod som følge av koronarestriksjonene (Dziurka et al., 2022; Godbold et al., 2022; Susmarini et al., 2022; Kuliukas et al., 2021). De påpeker at bruk av maske, verneutstyr og fysisk distanse begrenset relasjonen og kommunikasjonen mellom pasienter og helse- og sosialfagarbeidere. Koronarestriksjonene begrenset også samhandlingen mellom studenter og kollegaer. Studentene opplevde å bli ekskludert fra kollegafelleskapet noe som kan ha hatt en negativ effekt på studentenes læring, siden praksisfelleskapet er en viktig arena for læring og utvikling i arbeidslivet (Blomberg & Baluyot, 2019; Solvoll & Heggen, 2003). I tillegg fremhever Johannesen et al., (2018) at deltakelse i kollegafelleskap og diskusjoner er sentralt for studentenes kunnskapsutvikling i praksis. Flere av studentene uttrykte bekymring for eget læringsutbytte i forhold til fremtidig yrkesutøvelse og fremtidig rolle som profesjonsutøver. Dette støttes av funn fra Dziurka et al., 2022 og Susmarini et al., (2022) hvor studentene erfarte at mangel på praksiserfaring gjorde at de opplevde de var mindre rustet til å utøve sitt fremtidige yrke.

Styrker og begrensninger

En styrke med studien er at det er foretatt flere analyserunder av alle tre forfattere hver for seg og sammen. De gjentatte analyserundene har åpnet for nye forståelser og tolkninger. Forfatterens erfaringer med praksisstudier og egne helse- og sosialfaglige profesjoner kan ha påvirket studiens fokus, og utformingen av intervjuguiden. At det har vært tre forfattere med ulike fagbakgrunn kan ha åpnet

opp for variasjoner og bredde i materialet og motvirket feltblindhet. Studien er gjennomført i en tid hvor samfunnet var preget av strenge smitteverntiltak. Det har bidratt til utfordringer med å rekruttere deltakere til studien, noe som har resultert i et relativt lite utvalg. De strenge smitteverntiltakene resulterte i at planen om å ha fysiske fokusgrupper måtte skrinlegges og erstattes av individuelle intervjuer utført digitalt. Fokusgruppeintervjuer kunne kanskje gitt en rikere beskrivelse av studentenes erfaringer med kvalitet i praksisstudier. Til tross for disse metodiske utfordringene belyser erfaringene til studentene i denne studien temaer som muligens er overførbare til bredere praksisorientert kontekst.

Oppsummering

Denne studien har undersøkt bachelorstudenters erfaringer med kvalitet i praksisstudier under koronapandemien. Med utgangspunkt i våre funn kan det se ut til at koronapandemien har hatt merkbare konsekvenser for studentenes praksisstudier som utydelige forutsetninger for praksisstudier, endret studiehverdag og varierende oppnåelse av læringsutbytte. Studentenes erfaringer synliggjør allerede eksisterende utfordringer ved praksisstudiene som ansvarsfordeling, oppfølging og øvelse på praksisnære situasjoner. Til tross for en ekstraordinær situasjon mobiliserte studentene egne mestringsressurser noe som bidro til at de fleste studentene fikk godkjent praksisstudiene. Det er viktig å påpeke at koronapandemien påvirket både praksisstudier og universitets- og høgskolesektoren som helhet. Imidlertid er det vanskelig å si noe om konsekvensene for praksisstudiene på lang sikt, da det er behov for å se konsekvensene av pandemiens påvirkning på kvalitet i praksisstudier i helse- og sosialfaglige utdanninger/profesjoner. I forlengelsen av denne studien kunne det vært interessant å undersøke hvilke erfaringer de som ferdige yrkesutøvere har med egen yrkesspesifikk- og praktisk kompetanse. Et annet aspekt kunne være å utarbeide nasjonale retningslinjer for å sikre mer forutsigbarhet og kvalitet i utdanningen i tilfelle en ny krise- og beredskapssituasjon skulle oppstå.

Litteratur

- Antonovsky, A. (2012). *Helsens mysterium – Den salutogene modellen*. Gyldendal akademisk. (Opprinnelig utgitt 1987).
- Bendixen, B., Hegg, R. M., Beisland, G. E., Sibbern, T., Brekke, D. G. & Snibsøer, A. K. (2021). HVL erstattet klinisk praksis med alternativt pedagogisk opplegg. *Sykepleien*, 109, e-86172.
<https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2021.86172>
- Blomberg, K. & Baluyot, C. (2019). Vurdering av andreaårsstudenter i hjemmebaserte tjenester - en utfordrende oppgave. I B. Christiansen., K. T. Jensen & K. Larsen (Red.), *Vurdering av kompetanse i praksisstudier - en vitenskapelig antologi* (s. 99-112). Gyldendal.
- Christiansen, B. (2019). Introduksjon: Særpreget og utfordringer i vurdering av kompetanse i praksisstudier I B. Christiansen, K. T. Jensen. & K. Larsen

- (Red.), *Vurdering av kompetanse i praksisstudier - En vitenskapelig antologi* (s. 14-24). Gyldendal Akademisk.
- Damsgaard, L. H. (2019). *Studielivskvalitet – studenters erfaringer med og opplevelse av kvalitet i høyere utdanning: Mestring*. Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/10.9788215031354-2019>
- Dysthe, O. (2001). *Dialog, samspel og læring*. Abstrakt forlag.
- Dziurka, M., Machul, M., Ozdoba, P., Obuchowska, A., Kotowski, M., Grzegorzczak, A., Pydyś, A. & Dobrowolska, B. (2022). Clinical Training during the COVID-19 Pandemic: Experiences of Nursing Students and Implications for Education. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2022, 19 (10), 6352. <https://doi.org/10.3390/ijerph19106352>
- Ekman, S., Fladeby, N., Johansen, I., Hardeland, C. & Leonardsen Linqvist, A-C. (2019). Hvordan kan sykepleierstudenter få det bedre når de er i praksis? *Sykepleien*, 2019 (107), 74902. <https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2019.74902>
- Finstad, I. R. S. & Christiansen, B. (2019). Læresituasjoner og prosessvurdering i praksisstudier på sykehjem. I B. Christiansen., Toverud, K. J. & K. Larsen (Red.), *Vurdering av kompetanse i praksisstudier - en vitenskapelig antologi* (s. 86-98). Gyldendal.
- Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger. (2017). *Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger* (FOR-2017-09-06-1353). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-09-06-1353>
- Godbold, R., Whiting, L., Adams, C., Naidu, Y. & Pattinson, N. (2021) The experiences of student nurses in a pandemic: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 2021 (56), 103186-103186. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103186>
- Haugan, G., Aigeltinger, E. & Sørli, V. (2012). Relasjonen til veileder betyr mye for sykepleierstudenter i sykehuspraksis. *Sykepleien Forskning*, 2012 (7), 152-158. <https://doi.org/10.4220/sykepleienf2012.0083>
- Aukland, M., Gjerlaug, A. K., Skommessvik, S., Uppsata, S. E., Onstad, R. F., Tveiten, S. & Iversen, A. (2018). “Å jenke det til” Vitenskapelig ansattes forståelse av veiledning I praksisstudier I A. Iversen (Red.), *Veiledning I høyere utdanning – en vitenskapelig antologi* (s. 105-120). Fagbokforlaget.
- Hegerstrøm, T. (2019). *Det studentene skal bli gode til – Undervisernes kommentarer om praksis i høyere utdanning* (NOKUT- rapport 6-2019). Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/hegerstrom_de_t-studentene-skal-bli-gode-pa_6-2019.pdf
- Helse Sør-Øst. (2020). *Regional veileder for organisering av praksisstudier ved koronaepidemien som gjelder for Helse Sør-Øst*. <https://www.helse-sorost.no/nyheter/praksisstudier-under-koronapandemien>
- Helseth, I. A., Lid, S. E., Kristiansen, E., Fetscher, E., Karlsen, H. J., Skeidsvoll, K. J. & Wiggen, K. S. (2019). *Kvalitet i praksis - utfordringer og muligheter* (16/2019). Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen.

- https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/kvalitet-i-praksis-utfordringer-og-muligheter_16-2019.pdf
- Herberg, E. B. & Jóhannesdóttir, H. (2018). *Kunnskap, læring og veiledning i praksis* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Johannesen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.
- Johannesen, A., Onstad, R. F. & Tveiten, S. (2018). "Hun må jo reflektere sammen med meg" Et studentperspektiv på kvalitet i veiledning i praksisstudier I A. Iversen (Red.), *Veiledning i høyere utdanning - En vitenskapelig antologi* (s. 67-83). Fagbokforlaget.
- Killén, K. (2017). Profesjonell utvikling og faglig veiledning - Et fellesfaglig perspektiv for helse-, sosiale og pedagogiske profesjoner (5. utg.). Gyldendal akademisk.
- Kuliukas, L., Hauck, Y., Sweet, L., Vasilevski, V., Homer, C., Wynter, K. & Bradfield, Z. (2021). A cross sectional study of midwifery students' experiences of COVID-19: Uncertainty and expendability. *Nurse Education in Practice*, 2021(51), 102988-102988.
<https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.102988>
- Kunnskapsdepartementet. (2020, 18. mars). *Midlertidig forskriftsendring for praksisstudier*. [Pressemelding].
<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/kd/pressemeldinger/2020/regjeringen-endrer-reglene-for-praksis-i-hoyere-utdanning/id2693955/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Kårstein, A. & Caspersen, J. (2014). *Praksis i helse- og sosialfagutdanningene: En litteraturgjennomgang* (NIFU rapport; 2014-16). Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/280127>
- Levin, I. (2015). Sosialt arbeid som spenningsfelt. I T. Ellingsen, I. Tollisen., I. Levin., B. Berg & L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid - en grunnbok* (s. 36-46). Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Melby, L., Thaulow, K., Lassemo, E. & Ose, O. S. (2020). *Sykepleieres erfaringer med første fase av koronapandemien*. (SINTEF- rapport 2020: 01213). SINTEF Digital.
https://www.sintef.no/globalassets/sintefdigital/helse/sintef_endeligrapport_1des20.pdf
- Meld. St. 13 (2011-2012). *Utdanning for velferd*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-13-20112012/id672836/>
- Meld. St. 16 (2016-2017). *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 16 \(2016-2017\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)
- Meld. St. 16 (2020-2021). *Utdanning for omstilling - økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning*. Kunnskapsdepartementet.

- <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20202021/id2838171/>
- Meld. St. 19 (2018-2019). *Folkehelsemeldinga - Det gode liv i eit trygt samfunn*. Helse- og omsorgsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770>
- Onstad, R. F., Nordhaug, M., Iversen, A., Skommessvik, S., Haukland, M., Uppsata, S. E. & Tveiten, S. (2018). Kvalitet i praksisveiledning - en vedvarende utfordring? Erfaringer fra praksisveiledere. I A. Iversen (Red.), *Veiledning i høyere utdanning- en vitenskapelig antologi* (s. 86-104). Fagbokforlaget. OsloMet- Storbyuniversitetet. (2021, 9. mars). *Rutine for bruk av Zoom i forskningsintervjuer*. OsloMet.
<https://ansatt.oslomet.no/rutine-zoom-forskningsintervjuer>
- Regjeringen. (2020, 12. mars). *Omfattende tiltak for å bekjempe koronaviruset*. [Pressemelding].
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nyetiltak/id2693327/>
- Solberg, E., Hovedhaugen, E., Gulbrandsen, M., Scordato, L., Svartefoss, S. M. & Eide, T. (2021). *Et akademisk annerledesår: Konsekvenser og håndtering av koronapandemien ved norske universiteter og høyskoler* (NIFU- rapport 2021:9). Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning NIFU. <https://www.nifu.no/publications/1903811/>
- Solvoll, B-A. & Heggen, K. (2003). Læring i sykepleiepraksis. I I. T. Bjørk & M. S. Bjerknes (Red.), *Å lære i praksis* (s. 15-44). Universitetsforlaget.
- Stensrud, S., Richardsen, R. K., Aars, M. & Riiser, K. (2021). Fysioterapistudenters bekymring for smitte under Covid-19 pandemien og opplevd utbytte av klinisk praksis - En tverrsnittstudie. *Fysioterapeuten*, 88 (5), 60-66.
<https://www.fysioterapeuten.no/covid-19-fagfelleverdert-studenter/fysioterapeutstudenters-bekymring-for-smitte-under-covid-19-pandemien-og-opplevd-utbytte-av-klinisk-praksis-en-tverrsnittstudie/134342>
- Susmarini, D., Sumarwati, M., Handayani, F. & Iskandar, A. (2022). Nursing Students' Clinical Practice Experience during the COVID-19 Pandemic: A Qualitative Study. *Macedonian Journal of Medical Sciences*, 2022 (10), 176-181. <https://doi.org/10.3889/oamjms.2022.8116>
- Thomassen, M. (2020). Sårbarhet og fellesskap I L. Rykkje & A. Austad (Red.), *Eksistensielle begreper i helse- og sosialfaglig praksis* (s. 22-38). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215035697-2020>
- Tveiten, S. & Boge, K. (2014). Hvorfor er ulike perspektiver på empowerment interessante som forskningsfelt, anvendelsesområder og praksiser? I S. Tveiten & K. Boge (Red.), *Empowerment i helse, ledelse og pedagogikk- Nye perspektiver* (s. 13-22). Gyldendal Akademisk.
- Tveiten, S. (2019a). *Helsepedagogikk: Pasient- og pårørendeopplæring*. Fagbokforlaget.
- Tveiten, S. (2019b). *Veiledning - mer enn ord* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Universitets- og høyskolerådet. (2016). *Kvalitet i praksisstudiene i helse- og sosialfaglig høyere utdanning: Sluttrapport* (UHR sluttrapport).

[Universitets- og høgskolerådet. https://www.uhr.no/f/p1/i0311e40a-4465-4a77-a3f3-565762627e15/2016-praksisprosjektet_sluttrapport.pdf](https://www.uhr.no/f/p1/i0311e40a-4465-4a77-a3f3-565762627e15/2016-praksisprosjektet_sluttrapport.pdf)

- Uppsata, S. E., Iversen, A., Skommessvik, S., Nordhaug, M., Onstad Flittie, R., Haukland, M. & Tveiten, S. (2019). I en akseptert skvis mellom systemkrav og kvalitetskrav? Lederes perspektiv på kvalitet i praksisveiledning. I S. Tveiten & A. r. Iversen (Red.), *Veiledning i høyere utdanning - En vitenskapelig antologi* (s. 121-136). Fagbokforlaget.
- World Medical Association. (2018). *WMA Declaration of Helsinki - Ethical principles for medical research involving human subjects*. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>
- Aas, H. K. (2007). Utvikling av relasjonskompetanse - "Det er vanskelig å sette ord på det, men det ligger liksom i bakhodet ett eller annet sted" *Nordisk sosialt arbeid*, 27, 45-55. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3037-2007-01-04>